

Пřídavná jména slovesná trpná; Вам тарэлку супу ілі супа? (koncovky -а-я/-у-ю ve 2. pádu podst. jmen mužského rodu); На берэгу ілі в лесу? (přízvučné koncovky -ý/-іо v 6. pádu podst. jmen mužského rodu)

Lekce 19: На по́чте и в ба́нке 357

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова́** 357

Часть Б: **О совре́нном почта́мте и о тех, чьи финансы не пою́т рома́нсы** 359
 Základní rozdíly v užití vidu v ruštině a češtině; Spojky; Sponové sloveso явля́ться; Тебе́ слéдует учить́ся (konstrukce слéдовать + infinitiv)

Часть В: **Гимн и флаг Росси́и** 367

Skloňování podstatných jmen мать а дочь; Infinitiv v ruštině а češtině; Užití předložek; Skloňování základních číslovek 200–1000, milion, miliarda; Skloňování vícelslovných číslovek

Lekce 20: Умо́м Росси́ю не по́нять, арши́ном о́бщим не изме́рить 375

Часть А: **ВЫучите слéдующие слова́** 375

Часть Б: **Росси́йская Федера́ция** 377

Zájmena како́в, како́ва, како́во, како́вы; Skloňování příjmení; Пол-арши́на и пол-мину́ты (pravopis složených slov začínajících na пол-); Полтора́ часа́ ілі полтора́ мину́ты – skloňování číslovky полтора́, полтора́/једен а půl; Skloňování druhových číslovek дво́е/dva, двé, двоје, трóе/tři, троје, чéтверо/čtyři, čtvero, čtvery

Часть В: **Москва́ и Санкт-Петербу́рг** 384

Zlomky а desetinná čísla; А вы куда́?, Нам бы в Росси́ю! (projev jazykové ekonomie); А вы зна́ли, что... (Věděli jste, že...)

Прéhled gramatiky 401

Рýско-чéшский сло́варь 435

Чéшско-рýский сло́варь 467

Кlíč ke cvičení́m 507

Gramatický rejstřík 549

ФОНЕТИКА – FONETIKA

0

Věnujte pozornost nahrávkám

1. Azbuka

Azbuka se skládá ze 33 písmen – 21 souhlásek, 10 samohlásek (6 + 4 tzv. jotované), měkkého a tvrdého znaku. Od latinské abecedy, kterou používá i čeština, se azbuka v mnohém liší, a to nejen v její grafické podobě. Je v ní několik písmen, která v latinské abecedě zcela chybí. Některá písmena azbuky mají shodnou grafickou podobu (ruská písmena К, О, Т, А aj. odpovídají českým písmenům К, О, Т, А aj.), některá jsou odlišná (ruská písmena Р, С, В aj. odpovídají českým písmenům R, S, V aj.).

Poslechněte si kompletní azbuku:

001 1.00_A01

Аа Бб Вв Гг Дд Ее Ёё Жж Зз Ии Йй Кк кл Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу
 Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Ъ ъ Ыы Ь ъ Ээ Юю Яя

Srovnejte azbuku s českou abecedou:

A a	А а	Ch ch	Х х	S s	С с	–	Ё ё
B b	Б б	I i	И и	Š š	Ш ш	–	Щ щ
C c	Ц ц	J j	Й й	T t	Т т	–	Ъ ъ
Č č	Ч ч	K k	К к	U u	У у	–	Ь ь
D d	Д д	L l	Л л	V v	В в	–	Ю ю
E e	Э э	M m	М м	W w	–	–	Я я
Ě ě	Е е	N n	Н н	X x	–		
F f	Ф ф	O o	О о	Y y	Ы ы		
G g	Г г	P p	П п	Z z	З з		
H h	–	R r	Р р	Ž ž	Ж ж		

Fonetický přepis ruských písmen a slov uvádíme latinkou v hranatých závorkách!

2. Písmena azbuky

Základní dělení azbuky s výslovností jednotlivých písmen (symbol [ʔ] označuje měkkost souhlásek):

a) samohlásky

běžné:	а	э	и	ы	о	у
	[a]	[e]	[i]	[y]	[o]	[u]
tzv. jotované:	е	ё	ю	я		
	[je/e]	[jo/o]	[ju/u]	[ja/a]		

b) souhlásky

б	в	г	д	ж	з	й	к	л	м	
[b]	[v]	[g]	[d]	[ž]	[z]	[j]	[k]	[l]	[m]	
н	п	р	с	т	ф	х	ц	ч	ш	щ
[n]	[p]	[r]	[s]	[t]	[f]	[ch]	[c]	[čʔ]	[š]	[ščʔ]

c) měkký a tvrdý znak

měkký znak ь
tvrdý znak ъ

3. Ruský slovní přízvuk

Ruský přízvuk je na rozdíl od češtiny **pohyblivý** a může tak být na kterékoli slabice. V ruských textech se přízvuky běžně neoznačují. Přízvuk slouží nejen ke **správné výslovnosti**, ale i k rozlišování **gramatického tvaru**. V učebnici přízvuk bude značen **čárkou** nad přízvučnou samohláskou. Přízvuky budou uváděny u všech slov a je nutné si je osvojit. U jednoslabičných slov se přízvuk zpravidla neoznačuje. Samohláska Ёё je vždy přízvučná. Pozor! V ruštině **nejsou dlouhé a krátké samohlásky**. Mějte neustále na paměti, že **ruský přízvuk není česká délka!**

Přízvuk se v ruském jazyce může nacházet na různých slabikách. Následující cvičení **pozorně poslouchajte, neopakujte!**

002 L00_A02

Přízvuk:

a) na 1. slabice

парк – сад – клуб – брат – ёж – лето – мама – Анна – берег – город – книга – минус – Прага – чёрный – ёлка

b) na 2. slabice

иды – ногá – перó – рука – лимón – огóнь – потóм – Парíж – Москвá – сестрá – весёлый

c) na 3. slabice

бородá – головá – анекдóт – водопад – пирожóк – человек – чемодáн – написáть – журналист – дорогóй

d) na 4. slabice

изображéние – образовáние – температурá – эксперимéнт – обсерватория – характеристика – литературá

e) na 5. slabice

экспериментировáть – терминологический – электрифицировать

f) na 6. slabice

переквалифика́ция – империалистический – североатлантический

Můžeme se setkat i se slovy, u kterých jsou ve spisovné ruštině dvě varianty přízvuku: **одновременнó и одновременнó, творóг и творóг, в сéти и в сéти** apod. U těchto slov budou obě varianty značeny ve slovníku (одновременнó), v textu bude označena pouze jedna varianta přízvuku.

4. Rozdělení souhlásek na měkké a tvrdé

a) jen měkké: й, ч, щ

b) jen tvrdé: ж, ш, ц

c) ostatní souhlásky mohou být tvrdé i měkké

Poslouchajte a opakujte:

003 L00_A03

б – б (бал – бес), в – в (вас – вес), г – г (гам – герб), д – д (дар – дед), з – з (зонт – зев), к – к (как – кит), л – л (лоб – лист), м – м (март – мел), н – н (нам – ним), п – п (пол – пир), р – р (рот – рис), с – с (сыр – сев), т – т (тот – тем), ф – ф (фас – фен), х – х (хор – хит);

Pomůcka: Ruské samohlásky А, Э, О, У, Ы označují tvrdou výslovnost předcházející souhlásky (бал, мэр, тот, дул, сыр). Písmena Е, Ё, Ю, Я, И, Ъ označují měkkou výslovnost předcházející souhlásky (бес, тэтя, рюмка, дядя, Нина, дать).

5. Výslovnost samohlásek А, Э, И, О, У, Ы, Е, Ё, Ю, Я a základní typy redukce

Je nutné rozlišovat samohlásky, které jsou pod přízvukem. Samohlásky **pod přízvukem** (v tzv. přízvučné pozici) si zachovávají svoji kvalitu a nemění se! Samohlásky, které **nejsou pod přízvukem** (jsou v tzv. nepřízvučné pozici), se **redukují**. Nejznatelněji podléhají redukci samohlásky а [a], о [o], е [je/e], я [ja/a]. Samohlásky и [i], у [u], ы [y], ю [ju/u], э [e] podléhají **neznatelné** redukci (zjednodušeně můžeme říci, že u nich redukce nenastává). Samohláska ё [jo/o] je vždy přízvučná (zachovává si svoji kvalitu).

Věnujte pozornost základním typům redukce v nepřízvučných slabikách:

Samohlásky **и** [i], **у** [u], **ы** [y], **ю** [ju/u] vyslovujeme obdobně jako v pozici přízvučné (pouze ne tak důrazně).

Poslouchejte a opakujte:

004 L00_A04

критика, политика, мимика, Никита
любóчный, голубóй, кудрявóй, рубín
сыгрáть, вóходы, вóмыты́й, отсыпáть
юбилéй, юсти́ция, люблó, рюкзáк

Samohlásky **а** [a], **о** [o], **е** [je/e], **я** [ja/a] po souhláskách **podléhají silné redukci**.

I. Výslovnost ruských samohlásek **а** [a], **о** [o]

Symbol [ʌ] používáme pro samohlásky **а**, **о** v **první** slabice **před** přízvukem, symbol [ɤ] pro samohlásky **а**, **о** ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice **před přízvukem** a pro všechny samohlásky **а**, **о** po **přízvuku** (př.: молоко [mɤʌkó], городом [górɤdɔm]). Symbol [ʹ] (apostrofová) označuje **měkko** souhlásek (souhlásky, po kterých následují písmena **е, ё, ю, я, и, ъ**).

Výslovnost ruských samohlásek **а** [a], **о** [o] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek **а** [a], **о** [o] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **ákání**.

V přízvučné pozici se samohlásky **а** [a], **о** [o] **neredukují** (ruské **о**, **а** vyslovíme jako [o], [a]). **Vyslovujeme důrazně, hodně otevřeme ústa:**

př.: дом [dom], там [tam]

Poslouchejte a opakujte:

005 L00_A05

год [got] – ком [kom] – том [tom] – боль [bolʹ] – мостик [móstʹik] – кот [kot] – рот [rot]
зал [zal] – кран [kran] – мак [mak] – бал [bal] – вал [val] – так [tak] – лак [lak] – царь [sarʹ]

V pozici před přízvukem rozlišujeme dva základní stupně:

1. První slabika před přízvukem
2. Dvě a více slabik před přízvukem

1. а) Samohláska **о** [o]:

Pokud se nachází ruská samohláska **о** [o] v **první** slabice před přízvukem, potom toto ruské **о** vyslovíme téměř jako „а“ (hláskový odstín mezi o – а): ногá [nʌgá], потом [pʌtóm], Москвá [Mʌskvá].

б) Samohláska **а** [a]:

Pokud se nachází ruská samohláska **а** [a] v **první** slabice před přízvukem, potom toto ruské **а** vyslovíme slabě, zavřeně, bez důrazu: завод [zʌvót], скалá [skʌlá], малá [mʌlá].

Poslouchejte a opakujte:

006 L00_A06

словáк [slʌvák] – большóй [bʌlʹnój] – волнá [vʌlná] – котёл [kʌtʹol] – борьбá [bʌrʹbá]
– больнá [bʌlʹná] – моглá [mʌglá] – шофёр [šʌfʹór]

самá [sʌmá] – ждалá [ždʌlá] – бралá [brʌlá] – далá [dʌlá] – сажáть [sʌžátʹ] – давáть [dʌvátʹ] – калán [kʌlán] – расисёт [rʌsʹist]

2. а) Samohláska **о** [o]:

Pokud se nachází ruská samohláska **о** [o] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské **о** vyslovíme zavřeně, přičemž hláskový odstín je takový, jako když vyslovujeme **jednotlivá písmena abecedy**: [bɤ], [vɤ], [gɤ], [dɤ], [mɤ] apod. Symbol [ɤ] označuje ruskou samohlásku **о** [o] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: головá [gʌʌvá] – полотнó [pʌʌtónó] – годовóй [gʌdʌvój].

б) Samohláska **а** [a]:

Pokud se nachází ruská samohláska **а** [a] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské **а** vyslovíme opět slaběji, zavřeně, bez důrazu. Výslovnost ruského **а** v těchto pozicích splývá s výslovností ruského **о**. Symbol [ɤ] použijeme i zde k označení ruské samohlásky **а** [a] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: карандаш [kʌrʌndáš] – магазин [mɤgʌzʹin] – заказáть [zɤkʌzátʹ].

Poslouchejte a opakujte:

007 L00_A07

молокó [mɤʌkó] – коробóк [kʌrʌbók] – городóк [gʌrʌdók] – холостóй [chʌʌstój]
– собралáсь [sɤbrʌlásʹ] – колоколá [kʌʌkʌlá] – бородá [bʌrʌdá] – дорогá [dʌrʌgá]

растирáть [rɤstʹirátʹ] – каравán [kʌrʌván] – карабíнь [kʌrʌbʹin] – гаражóm [gʌrʌžóm]
– баламýт [bʌʌmút] – барабáнь [bʌrʌbán] – каротíнь [kʌrʌtʹin] – карамéль [kʌrʌmʹélʹ]

V pozici za přízvukem se obě samohlásky redukují, vyslovují se slaběji, zavřeně, zkráceně.

Výslovnost ruských samohlásek **о** [o], **а** [a] v pozici za přízvukem splývá: доктор [dókɤr] – гóрод [górɤ] – жáрко [žárkɤ], крóна [krónɤ] – кáрта [kártɤ] – лáмпа [lámpɤ].
Ruská slova **это** a **эта** vyslovíme stejně: [étɤ].

Poslouchejte a opakujte:

008 L00_A08

гóлос [gólɤs] – спасíбо [spʌsʹíbɤ] – пáспорт [pásɤrt] – рисúнок [rʹisúnpɤk] – тóлько [tólʹkɤ] – мóкро [mókɤr] – хóлодно [chólɤdnɤ] – красíво [krʌsʹívɤ]

картíнь [kʌrtʹinɤ] – бáбушка [bábuškɤ] – дáма [dámɤ] – Прáга [prágɤ] – пáпа [pápɤ]
– камóрка [kʌmókɤ] – слóмана [slómɤnɤ] – Мари́нь [mʌrʹinɤ]

II. Výslovnost ruských samohlásek e [je/e], я [ja/a]:

Výslovnost ruských samohlásek e [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek e [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **íkání**.

V přízvučné pozici si samohlásky e [je/e], я [ja/a] zachovávají svoji kvalitu (ruské e, я vyslovíme jako [je/e], [ja/a]):
если [jésl'í] – хотеть [ch'át'ét'] – якорь [ják'or'] – гулять [gul'át']

Poslouchejte a opakujte:

009 L00_A09

ягода [jág'od'] – яблоко [jáb'ľok'] – Ёва [jév'v'] – девушка [d'év'ušk'] – моряк [m'or'ák'] – дьявол [d'jáv'ľ] – веточка [v'et'č'k'] – девочка [d'év'č'k']

V pozici před přízvukem dochází ke značným redukčním změnám.

Pokud ruské samohlásky e [je/e], я [ja/a] stojí po měkkých souhláskách a nacházejí se v první slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme do „i“ (hláskový odstín mezi e – и): весна [v'isná] – рябина [r'ib'ín]. Ruská slova **редкá** a **рядкá** vyslovíme stejně: [r'itká]. **Pozor!** Tzv. íkání platí i po **pouze tvrdých souhláskách** ж, ш, ц (vyslovujeme tvrdě): жена [ž'yná] – шестой [š'ystó] – цена [c'yná].

Pozn.: ruské tvrdé **ы** ve fonetickém přepisu je použito pro zdůraznění tvrdé výslovnosti.

Poslouchejte a opakujte:

010 L00_A10

сeдьмóй [s'id'mó] – язык [j'iz'ík] – Европа [j'iv'or'p'] – Елена [jil'én'] – рядить [r'id'ít'] – прямой [pr'imó] – нести [n'ist'í] – тебá [t'ib'á]

Pokud se ruské samohlásky e [je/e], я [ja/a] nacházejí ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme slaběji (zavřeněji) než v přízvučné pozici (redukci ve druhé, třetí atd. slabice budeme opět značit pomocí symbolu [ь]): перекáз [p'yr'iskás] – ястреб'ный [j'str'ib'íny].

Poslouchejte a opakujte:

011 L00_A11

перекáз [p'yr'iskás] – лесовóд [l'és'v'ót] – деловóй [d'el'v'ój] – ястреб'ный [j'str'ib'íny] – яровóй [j'yr'v'ój] – меховóй [m'ch'v'ój]

V pozici za přízvukem se výslovnost ruských samohlásek e [je/e], я [ja/a] po měkkých souhláskách podobá výslovnosti těchto samohlásek ve druhé, třetí... slabice před přízvukem (symbol [ь] označuje redukci samohlásek e [je/e], я [ja/a] i v pozici za přízvukem): кухня [kúchn'ь] – наполнено [n'póln'ь].

Poslouchejte a opakujte:

012 L00_A12

кухня [kúchn'ь] – спрóсят [sprós'ьt] – помнят [póm'nj'ьt] – прóсят [prós'ьt] – дереvо [d'ér'v'ь] – мeдленно [m'éd'l'ьn'ь] – ветрено [v'étr'ьn'ь] – наполнено [n'póln'ь]

Písmena E, Ё, Ю, Я, И, Б měkkí předcházející souhlásku (neplatí pro pouze tvrdé souhlásky – ж, ш, ц)!

6. Znělé a neznělé souhlásky

V ruštině – stejně jako v češtině – existují znělostní páry. Pozorně si pročtete následující přehled. Zapamatujte si **znělostní páry**, **pouze znělé** a **pouze neznělé** souhlásky. Zapamatujte si, kdy se znělé souhlásky stávají neznělými a kdy, naopak, neznělé znělými:

Znělostní páry v ruštině:

б	в	д	з	ж	г
п	ф	т	с	ш	к

Pouze znělé souhlásky:

л, м, н, р, й

Pouze neznělé souhlásky:

ч, ш, ц, х

1. Znělé souhlásky se stávají neznělými:

a) **na konci slova:** дуб [dup], лоб [lop], итóг [itók], вид [vit]

b) **před neznělými souhláskami:** сказка [skásk], водка [vótk]

2. Neznělé souhlásky se stávají znělými, pokud stojí právě **před znělými souhláskami:**

сбор [zbor], вокзál [v'gzál]

3. Před stále znělými souhláskami **л, р, м, н, й** se neznělé samohlásky **nikdy nestávají** znělými: слóво [slónv], срáзу [srázu]

7. Poslech a výslovnost jednotlivých hlásek

a) **Aa** [a], **Ии** [i], **Оо** [o], **Уу** [u], **Ээ** [e], **Кк** [k], **Лл** [l], **Мм** [m], **Нн** [n], **Тт** [t]

Poslouchejte a opakujte:

013 L00_A13

Ии [i] – кит – тик – тим – т'има – т'имка

Оо [o] – кто – том – ком – тóмик – кóмик

Уу [u] – тук – м'ука – ўтка – ўлица – ўши

Ээ [e] –эта –это –эти –этот

Кк [k] –ка –как –как-то –будка; ки –ким –кит; ко –код –ком –кот –котик –котика –котику; ку –кум –Куба –кубок

Лл [l] –ла –лад –лак –лак –Лабá –лава –лавка –клад –вилла; ли –лик –либ –лига –Лида –или –били; ло –лоб –лобик –лодка; лу –луг –лук –клуб

Мм [m] –ма –мак –маг –мáло –мáму; ми –миг –мил –мим –мíло –мíмо; мо –мол –мог –мóда –мóлод; му –мук –мул –мúка

Нн [n] –на –над –нам –нас –нáдо –нáми –Анна –вáнна –мíна; ни –Нил –Нíна –нítка –кнíга –кнíгу; но –нóта –нóги –мнóго; ну –нú-ка –внук –внúки

Тт [t] –та –так –там –такт –тáнго –тáпки; ти –Тим –тип –тис; то –том –тон –тот –толк –торг –тост –тóнок –тóнна; ту –тук –тур –тúпо –тúрок –тúндра –стук –стул

Ruská souhláska л může být jako většina souhlásek tvrdá i měkká (na rozdíl od českého jazyka, kde je tzv. střední l).

Poslechněte si rozdíl mezi tvrdým a měkkým л, slova opakujte:

014 L00_A14

a) был – лук – дала – лъжи – лампа – лодка – украї

b) лес – Лиза – лист – лёгкий – любовь – ло́стра – ле́стница – слёзы

b) Бб [b], Вв [v], Гг [g], Дд [d]

1. Ruská hláska označovaná písmenem г se často objevuje ve slovech, ve kterých je v češtině na místě ruského г české h: hořký – го́рький, haf – гав-гав, hlas – го́лос, kniha – кнíга, hory – го́ры, Praha – Пра́га

2. Ve slovech cizích nebo u vlastních jmen, ve kterých se v češtině píše h, se v ruštině může objevit г nebo х (je nutné si zapamatovat): HongKong – Гонг Конг, habanera – хабанéра

3. Pozor je třeba dát při výslovnosti ruské koncovky u přídavných jmen a zájmen -ого/-его, ve kterých se ruská hláska г vyslovuje jako české v: моего [mъjivó] – твоего [tvъjivó] – глáдкого – [gládkъvъ] – хоро́шего [chAgóšъvъ] – чéшского [č'ěšskъvъ] – мáленького [mál'ъn'kъvъ]

Poslouchejte a opakujte:

015 L00_A15

Бб [b] –ба –оба –баба –баки –бабка; би –Бим –бит –Бíма –Бíмка; бо –Боб –бок –бот –бóтики; бу –бум –бук –бúблик

Вв [v] –ва –вам –вата –ватка; ви –Вика –вить –Вíти –óбуви; во –вон –вот –Вóва –Вóву; ву –вуг –Вóву

Гг [g] –га –гам –гáмма; ги –гимн –гíря –бóги; го –Гóга –Гóби –гóтика; гу –гул –гúбка –гúбки

Дд [d] –да –дам –дáма –дáта –óда; ди –Дíма –Дíмка –диск; до –дом –долг –гóдом; ду –дуб –дúма –дúдка –дúдки

c) Пп [p], Рр [r], Сс [s]

Poslouchejte a opakujte:

016 L00_A16

Пп [p] –па –паб –пáпа –пáпу –пáлка –пáлку –пáпка; пи –пик –пил –пин –пíво; по –под –пол –поп –пóни –пóлка; пу –пуд –пункт –пúблика

Рр [r] –ра –раб –рад –рак –рáда –рáдио –краб –брат –Пра́га –Пра́гу; ри –Рим –Рíга –Рíгу –ринг –ритм; ро –ров –рог –рок –ром –рот –рóбот –рóвно –рóтик; ру –рúки –рúмба –врут –друг –дрúга –дрúту –крут –крúгу

Сс [s] –са –сад –сам –сáга –сáми –сáло –сáдик –сáнки; си –сил –сíла –сíто –сíмвол –сíмволу; со –сок –сон –сор –сóда –сорт –сóус –сóкол –сóпка; су –суд –суп –сúмка –сúмма –сúтки

d) Tzv. jotované samohlásky Ee [je/e], Eë [jo/o], Юю [ju/u], Яя [ja/a]

1. Pokud jsou samohlásky e, ë, ю, я pod přízvukem, čtou se s tzv. jovací [je, jo, ju, ja] tedy:

a) pokud stojí na začátku slova: éхать [jéchnɨtʲ], éж [joʂ], jóбка [júrkɔ], jáблоко [jábľɔkɔ].

b) pokud stojí po samohlásce: проёхал [prʌjéchnɨl], боёсь [bʌjújsʲ], рояль [rʌjálʲ].

c) po tvrdém a měkkém znaku: пью [pʲju], подьём [prʌdʲjóm], пьёшь [pʲjoʂ].

2. Po stále tvrdých souhláskách ж, ш, ц se jotované e, ë vyslovují jako [e, o] – tvrdě: (жёмчуг, шесть, цёлый, жёлтый, шёлк).

3. Jotovaná samohláska ë je vždy přízvučná. Přízvuk je značen dvojtečkou, nikoli čárkou.

Poslouchejte a opakujte:

017 L00_A17

Ее [je] –ел –Éва –Éву –éла –éле –éсли –éздит; бе –бег –без –бéлка –бéрег –к бéрегу; ве –век –вес –вéра –вéрба –вéтка –вéсело –вéтер; ге –ген –герб; де –дед –дéло –дéти –дéлал –где; же –Жéни –жест –нйже –пóзже; зе –зéбра –зéркало –к зéркалу –в пóзе; ке –кекс –кéпи –кéгли –кéпка –Вйке; ле –лев –лес –лéто –лéктор –лéксика –пóле –пóсле; ме –мел –мéра –мéлко –мéрка –мéсто –мéтод –мéтрика; не –нет –нéбо –нéга –нерв –нéгде –снег; пе –пéна –пéнка –пéред –пéсни –пéсенка –спéктр; ре –рéпа –рéдко –рéпка –мóре –грéлка –прéдки; се –Сéва –сéно –сéра –серб –сéвер –сéтка; те –тéма –тéло –тéкст –тéсно –тéсто –стéнка –стéпени

Ёё [jo] (v ruštině vždy přízvuchné) – ёж – ёлка – ёжик; бё – бёдра; вё – вёз – вёл – вёрстка; дё – дёргал; зё – зёрна – зёрнами; лё – лёг – лёд – лён – слёз; мё – мёд – мёрз – мёрзла – мёрзли; нё – нёс – нёбо; пё – пёк – пёс; рё – рёв – рёбра – врёт; сё – сёмга – всё; тё – тёс – тётка – тёрка

Юю [ju] – юг – Юра – Юру – юбка – южно – юмор; бю – бюст; дю – дюна; лю – люк – Люда – люди – люкс – люстра; мю – мюзикл; ню – Нюра – Ваню – Таню – Нюрнберг; рю – рюмка – Варю; тю – тюк – тюбик – Мотю

Яя [ja] – я – яд – яма – Ялта – ясно – ягода – яблоко; бя – бяка; вя – вяз – вяло; дя – дядя – дятел; зя – зябка – зял; ля – ляжка – ляпнул; мя – мял – мята; ня – няня; пя – пятка – пятеро; ря – ряд – рядом; ся – сяду – вся; тя – тяга

Pamatujte: Jotované samohlásky měkkí předcházející souhlásku (neplatí pro pouze tvrdé souhlásky – ж, ш, ц).

Poslouchejte a opakujte:

018 L00_A18

фен – Гёна – день – лёто – пёна – тёмы – бёлый – сёрый – зёлень – кáмень – мёлкий

Нёра – утёг – тюрма – любовь – люстра – мюзикл

ряд – зять – няня – мясо – дятел – пятка

цыплёнок – бёдра – дёргал

Ještě jednou připomínáme, že Ёё je v ruštině vždy přízvuchné:

мёд – дёготь – тёмный – зелёный

жёлоб – жёлтый – шёлк – шёпот (**pozor** – čteme [жо], [шо] – **tvrdě!**)

e) **Жж [ž], Шш [š], Цц [c]**

Pamatujte: ж, ш, ц – pouze tvrdé souhlásky!

Poslouchejte a opakujte:

019 L00_A19

a)

Жж [ž] – жа – Жак – жар – жаба – жало – жалко – Жанна – жарко; жи – жир – живо – жила – жилка – жители; жу – жук – жулик – жуток

Шш [š] – ша – шаг – шар – шанс – шарм; ше – шёя – шесть – шёйка; ши – шина – шире – шибко – шиллинг; шу – шум – шумно – шутка

Цц [c] – ца – цапля – царство; це – цели – ценная; ци – цифра

Pozor: Souhlásky ж, ш, ц jsou tvrdé! Po souhláskách ж, ш, ч, щ se v ruských slovech nepiší jotované samohlásky я, ю! Musí následovat а, у! Výjimky nalezneme u přejatých slov (жорі, брошюра, парашют...). Spojení жё, шё čteme tvrdě jako [жо], [шо]! Stejně tak následují-li po souhláskách ж, ш, ц samohlásky е, и, slabiky vyslovujeme tvrdě.

b)

020 L00_A20

Жж – жа – жарá – кóжа; же – женá – жест – жёнский; жё – жёлоб – жёлтый; жи – жила – жили – живóт – жизнь; жу – жук – журнал

Шш – ша – шаг – шанс – шарф; ше – шёя – шесть – шерсть – шёлест; шё – шёлк – шёпот – шёпотом; ши – шина – шире – машина; шу – шум – шутка

Цц – ца – царь – цапля; це – цель – цемент – цёрковь; ци – цирк – циклон; цу – цунами; цы – цыпочки – цыплёнок

f) **Зз [z], Фф [f], Хх [ch]**

Poslouchejte a opakujte:

021 L00_A21

Зз [z] – за – зал – зам – замок – замки – запад – запуск – завтрак; зи – Зина – Зину; зо – зоб – зóна – зонт – зóлото – зóнтик; зу – зуб

Фф [f] – фа – фас – фáза – факс – факт – фáуна – фáктор – фáбрика; фе – фен – фёя – Фёдя – фёрма – фёрмер; фи – Филя – финт – фíник – фíники; фо – фон – фонд – фóто – фóрма – фóкус – фóсфор; фу – фúга – фунт – фúра

Хх [ch] – ха – хам – хан – хáос – хáта; хи – хíмик – хíмия – хиппи – хитро – хитрая; хо – ход – хор – холл – холм – хóбот – хóлод – хóлодно; ху – хúдо – хúже – хúнта – хúтор

g) **Чч [č], Щщ [šč], Йй [j]**

1. Ruská hláska označovaná písmenem й [j] je měkká souhláska; může se nacházet v následujících pozicích:

a) na konci slova po samohláskách: май – пой – чай – Алтáй – зимóй – с Лёной

b) uvnitř slova po samohláskách: ко́йка – пойдём – сойдём

c) na začátku slova: йод – Йорк – йогурт

2. Ruskou hlásku označovanou písmenem щ [šč] můžeme vyslovovat dvojím způsobem – jako [šč] nebo jako delší „dvojitě“ měkké [šš]. V současném ruském jazyce je tendence vyslovovat щ jako delší „dvojitě“ [šš].

Poslouchejte a opakujte:

022 L00_A22

Чч [č'] – ча – час – часто – чайник; **че** – чай – чек – через; **чи** – чиж – чили – чисто; **чу** – чúdo – чучело

Щщ [šč'] – ще – щёбет; **щи** – щит – щипка; **щу** – щука – щупальце

Йй [j] – йог – йод – йога – йогурт; дай – май

Poslechněte si rozdíl ve výslovnosti ш – щ, slova opakujte:

023 L00_A23

ш – щ, шар – щавель, шесть – щенок, кувшин – щит, шорты – щётка, шутить – щука

h) ь, ъ, ы [y]

ь – měkký znak se používá v těchto případech:

1. **pro označení měkkosti** – změkčení předcházejících souhlásek:

a) na konci slova – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать

b) uprostřed slova – сельдь – только – сколько

2. **jako rozdělovací znak** – v pozici před jotovanými samohláskami: бью – пью – чьё – ночью

3. **pro označení gramatických tvarů** – учиться/учится, дочь/луч

ъ – tvrdý znak se používá jako rozdělovací znak, a to především v pozici po předponách končících na samohlásku, po kterých následují jotované samohlásky **е, ё, ю, я**: съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём – подьобник

4. Tvrdé **ы** je hlubší než české y, přičemž v přízvukné pozici **ы** vyslovujeme důrazněji než v nepřívukných pozicích.

Poslouchejte a opakujte:

024 L00_A24

ы – бы – бык – был – были – быстро; **вы** – высь – выйду – выбежит; **ды** – дым – дырка; **зы** – зыбкий – зычный; **лы** – лыжа – лысый; **мы** – мыс – мыло – мыть; **ны** – ныне; **пы** – пыж – пыль – пытка; **ры** – рыба – рысь; **сы** – сын – сыр; **ты** – тыква – тысяча; **фы** – фыркать; **цы** – цыц – цыпочки

ь – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать – сельдь – только – сколько

ъ – съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём

Pamatujte si, že velká **Ь, Ъ, Ы** se v ruštině píše jen tehdy, pokud se celé slovo, ve kterém se **ь, ъ, ы** nacházejí, píše velkými písmeny.

Poslouchejte a opakujte:

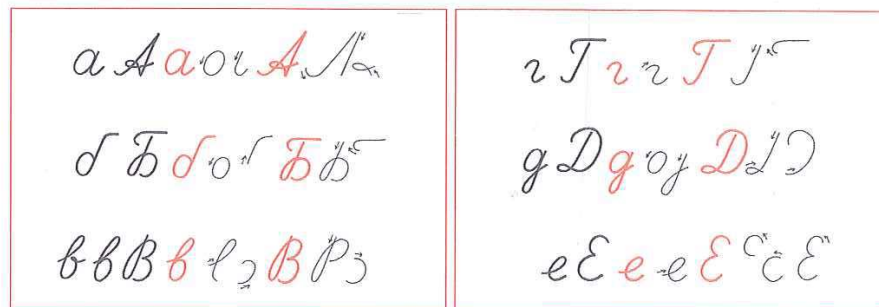
025 L00_A25

гóлос – гóрод – крóна – мóстик – платóк – погóда – ногá – ворóна – корóна – Москвá – потóм – словáк – соглáсна – покрывáло – профéссор – оборóт – оборóна – обóйти – головá – молóкó – огорóд – годовóй – корóбок – полотнó – холостóй – окúрок – оперáтор – крéсло – крéпко – жáрко – дóктор – красíво – нáсмóрк – пáспорт – рисúнок – дирéктор – машинá – магáзин – завóд – Марíна – картíна – заказáть – карандаш – бýстрый – покрýтый – úмный – стóлько – нормáльно – съёмка

8. Psací azbuka

Věnujte pozornost následujícím pravidlům u psací azbuky. **Pravidla si dobře zapamatujte:**

1. Je nezbytné dodržovat usazení jednotlivých písmen vůči základní lince. Části některých písmen zasahují nad horní linku či naopak sahají pod linku základní.
2. Psací písmena **м, л, я** se v ruštině musí připojovat k předchozímu písmenu vždy malým zobáčkem (háčkem).
3. Pozor na ruská písmena **Щщ, Цц**! V písemné podobě je u velkých i malých písmen malá klíčka, která musí zasahovat pod základní linku.

е Ё ё ё Ё Ё Ё
 ж Ж ж ж ж Ж Ж Ж
 з З з з з З З З

и И и и и И И И
 й Й й й й Й Й Й
 к К к к к К К К

л Л л л л Л Л Л
 м М м м м М М М
 н Н н н н Н Н Н

о О о о о О О О
 п П п п п П П П
 р Р р р р Р Р Р

с С с с с С С С
 т Т т т т Т Т Т
 у У у у у У У У

ф Ф ф ф ф Ф Ф Ф
 х Х х х х Х Х Х
 ц Ц ц ц ц Ц Ц Ц

ч Ч ч ч ч Ч Ч Ч
 ш Ш ш ш ш Ш Ш Ш
 щ Щ щ щ щ Щ Щ Щ

ъ ъ ъ ъ
 ы ы ы ы
 ь ь ь ь

э Э э э э Э Э Э
 ю Ю ю ю ю Ю Ю Ю
 я Я я я я Я Я Я

подруга	сестра
девushка	магазин
яблоко	дорогой
верёвка	экономист
карандаш	деньги
расчёска	мальчик
щипочки	фонарь
жёлтый	отъезд

Юлия	возможный
циркачка	ёлка
черепаха	берёза
щавель	земля
Татьяна	ходит
якорь	ёжиком
Горы	бульончик

0

А З Б У К А					П	п	П	п	р
А	а	А	а	а	Р	р	Р	р	г
Б	б	Б	б	б	С	с	С	с	с
В	в	В	в	в	Т	т	Т	т	т
Г	г	Г	г	г	У	у	У	у	и
Д	д	Д	д	д	Ф	ф	Ф	ф	ф
Е	е	Е	е	je (-e)	Х	х	Х	х	ch
Ё	ё	Ё	ё	jo (-o)	Ц	ц	Ц	ц	с
Ж	ж	Ж	ж	ž	Ч	ч	Ч	ч	č
З	з	З	з	z	Ш	ш	Ш	ш	š
И	и	И	и	i	Щ	щ	Щ	щ	šč
Й	й	Й	й	j	Ъ	ъ	Ъ	ъ	tvrdý znak
К	к	К	к	k	Ы	ы	Ы	ы	у
Л	л	Л	л	l	Ь	ь	Ь	ь	měkký znak
М	м	М	м	m	Э	э	Э	э	e
Н	н	Н	н	n	Ю	ю	Ю	ю	ju (-u)
О	о	О	о	o	Я	я	Я	я	ja (-a)

9. Výslovnost souhláskových skupin

Zapamatujte si následující pravidla výslovnosti níže uvedených souhláskových skupin:

- skupina **спн/здн** se vyslovuje jako „сн“/„зн“ (честный, известный, поздно, праздник)
- skupina **чн** se často (ne vždy) vyslovuje jako „шн“ (конечно, нарочно)
- skupina **сч** se vyslovuje jako „щ“ (счастье, исчезла)
- skupina **чт** se na začátku slov **что, чтобы** vyslovuje jako „шт“
- skupina **ств** se vyslovuje jako „ств“ (здравствуй, чувство)

Poslouchejte a opakujte:

026 L00_A26

честный – известный – поздно – конечно – нарочно – здравствуй – чтобы – он исчез – чувство – мы так счастливы – праздник – счастье – что

10. Souhlásky p [r], л [l]

V ruštině souhlásky **p** [r] a **л** [l] netvoří slabiku: slova **Пётр** a **рубль** Rusové vysloví jako jednu slabiku, na rozdíl od češtiny, kdy vyslovíme dvě slabiky Petr a rubl. Poslechněte si výslovnost následujících slov:

Poslouchejte a opakujte:

027 L00_A27

рубль (rubl), Пётр (Petr), мысль (mysl), Кремль (Kreml), центр (centr), смысл (smysl)

МѢЙТЕ НЕУСТАЛЕ НА РАМѢТИ

- Po **г, к, х** se vždy píše pouze **и**, nikdy **ы** (гитара, кино, хитрая)!
- Po **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech nepíše jotované **я, ю**. Musí následovat **а, у** (жалоба, шумно, часто, щука)! (Pozor na přejatá slova жюри, брошюра apod.)
- Po **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech píše vždy jen **и**, nikdy **ы** (живой, широк, чистый, щиколотка)!
- Slabiky **жѣ, шѣ** se vyslovují stejně jako slabiky **жо, шо** (жёлтый – обжора, решённый – шок)!
- Písmena **е, ё, ю, я, и, ь** měkčí předcházející souhlásku (neplatí pro vždy tvrdé souhlásky – **ж, ш, ц**)!
- Samohlásky **а [a], о [o], е [je/e], я [ja/a]** si zanechávají svoji kvalitu **pouze v přízvučné pozici**. Ve všech ostatních pozicích podléhají redukci.